

Motion till riksdagen 2019/20:3382

av **Christina Høj Larsen m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2019/20:10 Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande

1 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår proposition 2019/20:10 Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande.

2 Inledning

Regeringen föreslår i proposition 2019/20:10 Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande att asylsökandes möjligheter att bo i eget boende (EBO) ska begränsas i vissa områden. Förslaget innebär att om en asylsökande på egen hand ordnar bostad i ett område med socioekonomiska utmaningar, ska hen som huvudregel inte ha rätt till dagersättning eller särskilt bidrag enligt lagen om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA).

Syftet med förslaget är, enligt regeringen, att asylsökande i fler fall än i dag ska välja att bo i områden där det finns förutsättningar för ett socialt hållbart mottagande och att de negativa sociala konsekvenserna av asylsökandes eget boende ska minska. Förslaget i propositionen bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna, och lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

2.1 Bakgrund

S-MP-regeringen beslutade den 5 november 2015 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå åtgärder för att skapa ett sammanhållet system för mottagande och bosättning av asylsökande och nyanlända (dir. 2015:107). I mars 2018 presenterades utredningens slutbetänkande Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande med en lång rad förslag för att utveckla mottagandet av asylsökande. Propositionen är en följd av att regeringen valt att bryta ut frågan om eget boende ur den

samlade mottagandeutredningen. Det är Vänsterpartiet mycket kritiskt mot, eftersom vi menar att boendefrågan bör behandlas som en del av mottagandepolitiken som helhet.

Vänsterpartiet ser ett stort behov av att reformera mottagandesystemet. Delar av de förslag som läggs fram i utredningen kan bidra till ett mer effektivt mottagande, exempelvis den övergripande riktningen om ett mer långsiktigt tänkande kring boende i kommuner och en kortare initial fas i statliga ankomstboenden.

Vänsterpartiets politik för mottagande, etablering och inkludering i samhället utgår från att de människor som sökt sig till Sverige undan krig och förtryck ska ges goda förutsättningar och möjligheter att komma in i samhället. Mottagandet ska baseras på ett starkt välfärdssystem och ett tydligt rättighetsperspektiv. Vi tror inte på en politik som domineras av sanktioner och indragna bidrag för de asylsökande som, i likhet med andra invånare, vill besluta om sin egen bostadsort. Vi tror att ett mottagande med insatser av hög kvalitet och tillgänglighet underlättar för människor att starta sina nya liv i Sverige.

När regeringen lade fram lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige motiverades det med att den ville skapa ett ”andrum” för asylmottagandet som skulle användas till att förbättra kapaciteten i mottagandet. Trots det kan vi inte se några förbättringar av mottagandet under de dryga tre år som lagen har gällt. I stället har mottagandekapaciteten monterats ned och Migrationsverkets resurser minskat, med längre handläggningstider och oviss väntan som följd. Vänsterpartiet är mycket kritiskt till att regeringen inte använt det den själv kallat för ”andrum” så som utlovades. När regeringen nu väljer att bryta ut förslaget om att inskränka rätten till eget boende ur mottagandeutredningen är det tydligt att den fortsätter att förespråka en repressiv signalpolitik framför förslag som faktiskt fungerar.

2.2 Förslaget

Vänsterpartiet delar mottagandeutredningens bild att EBO medför problem och belastningar i vissa delar av landet. Samtidigt menar vi att det kan vara en viktig möjlighet för asylsökande och nyanlända att komma in i samhället med hjälp av familj och släkt, om det hanteras rätt. Att asylsökande och nyanlända väljer boendeformen EBO beror delvis på brister i de andra boendebalternativ som erbjuds dem. Flera av de boenden som Migrationsverket upphandlat har hållit väldigt låg standard och drivits av oseriösa aktörer. De ligger också ofta avskärmade med långa avstånd till större samhällen. Diskussionen om EBO har också till stor del fokuserat på att pressa asylsökande och nyanlända att välja bort alternativet i stället för att försöka förstå varför många väljer det. Vänsterpartiet skulle vilja se ett annat grepp som tydligare fokuserar på att förbättra alternativen till EBO och utgår från en större förståelse för att många väljer EBO.

Vi har en skriande bostadsbrist i dagens Sverige på grund av den förda bostadspolitiken. Vänsterpartiet vill bygga bort bostadsbristen och framför allt satsa på billiga hyresrätter. I dag väljer rika kommuner bort människor med lägre inkomster genom att inte erbjuda hyresrätter, eller erbjuda ett fåtal hyresrätter med höga hyror. I brist på annan trygghet söker sig många asylsökande till landsmän eller släktingar. De bor framför allt i områden med högre andel hyresrätter och lägre inkomster. På så vis förstärks segregationen. Vänsterpartiets svar på segregationen går ut på att investera i de delar av landet som halkat efter och se till att alla kommuner, även de rika, bygger

hyresrätter, har en fungerande allmännytta och bostadsförmedling som tillhandahåller hyresrätter med rimliga hyror i stället för att bestraffa de människor som bor där.

Vänsterpartiet är därför mycket kritiskt till alla förslag om att dra in bistånd eller försämra förutsättningarna för dem som väljer att bo i EBO. Vi menar att det finns andra sätt att få asylsökande och nyanlända att välja de föredragna boendeformerna.

Mottagandeutredningen beskriver också tydligt hur en bra standard, trygghet och meningsfulla aktiviteter är de viktigaste medlen för att få asylsökande och nyanlända att bo där de anvisas. Vi ser också hur situationen för dem som bor i EBO försämrades när man drog in möjligheten att söka bostadsbidrag för denna grupp. Att göra ytterligare indragningar i ersättning skulle riskera att försämra situationen ytterligare och göra utsattheten ännu större.

Rätten att bo i eget boende går att koppla till rätten till bostad och rätten till privat- och familjeliv – universella rättigheter som återfinns i internationella konventioner som Sverige är bundet av och som delvis innebär att man har rätt att bo och leva som man vill. Att regeringen vill begränsa dessa rättigheter är anmärkningsvärt.

Enligt regeringens egna bedömningar väntas omkring 60 procent av de 14 000 som i dag bor i eget boende i vad regeringen definierar som områden med socioekonomiska utmaningar bo kvar där, även efter lagändringen. Omkring 8 400 människor väntas alltså bo kvar i områden där regeringen anser att det är socialt ohållbart att de bor, och dessutom leva utan dagsersättning enligt LMA, till följd av den föreslagna lagändringen. Det kan inte anses vara ett särskilt bra utfall för en lagändring som ska leda till ett ändrat beteende. I och med att konsekvenserna av att bo kvar i de utpekade områdena blir svåra för den enskilde och för samhället – i form av ökad segregation och ojämlikhet samt större utsatthet – är det svårt att förstå varför regeringen går vidare med detta förslag. Som flera remissinstanser lyfter upp finns det också en risk att förslaget leder till ökade kostnader för kommunerna.

Vänsterpartiet menar att de problem som förslaget avser att adressera är grundad i ojämlikhet och en orättvis fördelning av resurser. Genom denna proposition gör regeringen problemen till en fråga om individuella val, snarare än samhällseliga strukturer. Vi menar att lösningarna på de problem regeringen identifierar finns inom områden som stadsplanering, välfärdspolitik och omfördelning, snarare än inskränkningar av rätt till bistånd för de som redan lever på små marginaler. Mot denna bakgrund kan Vänsterpartiet inte stå bakom regeringens förslag. Riksdagen bör avslå proposition 2019/20:10 Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande. Detta bör riksdagen besluta.

För att förbättra boendesituationen för asylsökande bör regeringen stoppa vinsterna i flyktingmottagandet och förbättra Migrationsverkets upphandling av boenden enligt den kritik som Riksrevisionen riktar i rapporten Asylboenden – Migrationsverkets arbete med att ordna boenden åt asylsökande. Det krävs också kunskapshöjning och förstärkt kompetens om jämställdhets- och hbtq-frågor på asylboenden. Dessutom bör regeringen genomföra en översyn av lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning i syfte att åtgärda bristen på sanktionsmöjligheter mot de kommuner som inte följer lagen och ett förtydligande av tidsgränsen i lagen. Vänsterpartiets politik för ett förbättrat mottagande av asylsökande utvecklas i motionen Rättighetsbaserat flyktingmottagande byggt på välfärd (2019/20:220).

Ulla Andersson (V)

Ali Esbati (V)

Ida Gabrielsson (V)

Tony Haddou (V)

Andreas Lennkvist Manriquez (V)

Daniel Riazat (V)

Ilona Szatmari Waldau (V)

Ciczie Weidby (V)